

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: АНАЛІТИКА МАКРОРІВНЯ

У статті аналізуються характерні особливості сучасного стану інформаційного забезпечення інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств на макrorівні. Проведено класифікацію організаційних утворень, що здійснюють інформаційне забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств в Україні; типологізовано сайти, що відображають інформацію з управління інноваційною діяльністю в аграрному секторі.

Ключові слова: інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю, система централізованих органів науково-технічної інформації, незалежний сектор інформаційних послуг, макrorівень управління інноваційною діяльністю, мезорівень управління інноваційною діяльністю, мікрорівень управління інноваційною діяльністю.

Вступ. Інноваційна діяльність є запорукою успішного функціонування та розвитку аграрного сектора України у період розбудови ринкової економіки в державі, її входження до європейського та світового економічного простору в умовах подолання економічної кризи, запорукою економічного добробуту держави в майбутньому. Але її сучасний стан в аграрному секторі України вітчизняні та зарубіжні науковці оцінюють як незадовільний насамперед через недосконалість механізмів управління інноваційною діяльністю [1, с. 5]. У різних галузях сільського господарства виокремлюються власні домінуючі фактори, завдяки яким гальмується розвиток інноваційної діяльності. Але стрижневим негативним фактором є втрата взаємозв'язку науки та виробництва: «Малоефективна система зв'язку наукового та виробничого потенціалів, що успадкована від минулої соціально-економічної системи, виявилася непристосованою до розв'язання завдань аграрної економіки на інноваційних засадах» [2, с. 195].

Постановка завдання. Важливою складовою у подоланні розривів між наукою та виробництвом в аграрному секторі є інформаційне забезпечення інноваційної діяльності. Окремі аспекти зазначеної проблематики є предметом обговорення в працях вітчизняних науковців, насамперед О.О. Алсуф'євої, О.Б. Жихор, П.М. Музики, В.І. Покотилової, П.Т. Саблука та ін. Однак подальшого аналізу потребує з'ясування сучасного стану інформаційного забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі України та основних напрямів його розвитку.

Метою статті є аналіз стану інформаційного забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі України на макrorівні, що забезпечується різноманітними інноваційними організаціями України як структурними одиницями системи централізованих органів науково-технічної інформації.

Результати дослідження. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств в Україні здійснюють організаційні утворення, що можна поділити на два типи:

– різноманітні інноваційні організації України як структурні одиниці системи централізованих органів науково-технічної інформації;

– незалежний сектор інформаційних послуг, структурними елементами якого є різноманітні аналітичні центри, консалтингові компанії та групи.

В Internet розміщено досить розгалужену мережу сайтів, що відображають інформацію з управління інноваційною діяльністю як в Україні загалом, так і в її аграрному секторі зокрема. Ці сайти можна поділити на три категорії, а саме:

– макрорівень утворюють сайти всеукраїнських державних організацій, фондів, комітетів тощо;

– мезорівень – сайти регіональних державних організацій, фондів, комітетів тощо;

– мікрорівень утворюють сайти підприємств, організацій, фондів, фінансових і нефінансових установ різних форм власності.

Зважаючи на викладене вище, можна побудувати систему ієрархічних зв'язків між суб'єктами, що здійснюють інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств (рис. 1).

Рис. 1. Система інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств

Проаналізуємо структуру інформаційного забезпечення інноваційної діяльності аграрного сектора України на макрорівні на прикладі порівняння сайтів Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України; Українського інституту науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ), Київського центру науково-технічної та економічної інформації (КиївЦНТЕІ).

Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (Держінформнауки України) [3] створено згідно з Указом Президента України № 437 від 8 квітня 2011 р. для реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та *інноваційної діяльності*, інформатизації, формування та використання національних електронних інформаційних ресурсів, створення умов для розвитку інформаційного суспільства. У нашому дослідженні актуалізуються такі функції цієї установи: організація прогнозно-аналітичних досліджень щодо тенденцій науково-технічного та інноваційного розвитку; визначення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; розгляд проектів державних цільових інноваційних програм та обсяг коштів державного бюджету для їх фінансування; проведення щорічного аналізу результативності провадження інноваційної діяльності; здійснення в установленому законодавством порядку державної реєстрації технологічних парків та їх проектів, інноваційних проектів, проектів наукових парків, ведення Державного реєстру інноваційних проектів, Державного реєстру проектів технологічних і наукових парків; проведення конкурсного відбору інноваційних проектів, проектів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт для їх фінансової підтримки за рахунок коштів державного бюджету, формування бази даних про інноваційні програми і проекти, міжнародні інноваційні програми і проекти, у реалізації яких беруть участь вітчизняні державні підприємства в рамках міжнародного інноваційного співробітництва, а також відповідних грантів; формування державного реєстру технологій; проведення в межах своїх повноважень інформаційно-роз'яснювальної та консультативної роботи тощо.

Розгалужений рівень інформаційного забезпечення пропонує сайт Українського інституту науково-технічної і економічної інформації [4] (УкрІНТЕІ), що є головною організацією державної системи науково-технічної інформації Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України. Основною метою діяльності УкрІНТЕІ є створення системи формування національних інформаційних ресурсів з науково-технічної та *інноваційної діяльності*, засобів доступу до них і побудова системи інформаційно-аналітичного обслуговування користувачів усіх рівнів – від державного до студентського (у тому числі спеціалістів сільськогосподарських підприємств).

В електронній базі інноваційних технологій і розробок УкрІНТЕІ (за даними на 26 липня 2012 р.) у 106 категоріях розміщено 1705 новацій, серед яких 177 – аграрних (табл. 1), що становить 10,38% від їх загальної кількості. Аналіз вищевказаної бази даних дозволяє виокремити деякі позитивні та негативні тенденції.

Позитивні тенденції. Як видно з табл. 1, найбільша частка новацій представлена у категоріях «сільське господарство» – 68 (38,42%), що дорівнює майже 4% загальної кількості новацій; «екологія» – 38 (21,47%), або 2,23% усіх розробок; «біотехнології» – 34 (19,21%), що складають майже 2% усіх представлених новацій. Частка новацій у сфері нових і нетрадиційних джерел енергії становить 13,57% розробок аграрного спрямування, чи майже 1,5% усієї кількості представлених розробок. Стосовно *негативних тенденцій* зазначимо, що в базі даних повністю відсутні новації з екологічної безпеки сільського господарства і наукознавства та

інноваційного розвитку, що вказує на перспективи майбутнього опрацювання цієї інноваційної тематики та її впровадження в аграрному секторі України.

Таблиця 1

Аграрні новації, подані на сайті УкрІНТЕІ (2012 р.)

Сфера аграрних новацій	Кількість новацій, шт.	Частка від кількості аграрних новацій, %	Частка від загального обсягу, %
Біобезпека	3	1,69	0,17
Біоінженерія	1	0,56	0,06
Біотехнології	34	19,21	1,99
Ветеринарія	8	4,52	0,47
Екологічна безпека сільського господарства	0	0	0
Екологія	38	21,47	2,23
Меліорація земель	1	0,56	0,06
Наукознавство, інноваційний розвиток	0	0	0
Нетрадиційні джерела енергії	10	5,65	0,60
Нові і поновлювальні джерела енергії	14	7,92	0,82
Сільське господарство	68	38,42	3,99
Разом	177	100	10,38

*Власні розрахунки автора на підставі [4].

У вищевказаній базі даних рубрика «Сільське господарство» включає 68 новацій, у рубриці «Нові і поновлювальні джерела енергії» представлено 14 новацій.

На нашу думку, важливо, що в Київському державному центрі науково-технічної і економічної інформації (КиївЦНТЕІ) [5] створено базу даних інноваційних проєктів, до якої вільний доступ мають керівники та співробітники аграрних підприємств України.

З 1997 р. КиївЦНТЕІ випускає щоденний інформаційний бюлетень про новини в галузі науки і технологій «Наука сьогодні», що не має аналогів в Україні та країнах СНД і створюється на основі широкої мережі зовнішніх інформаційних джерел і внутрішніх інформаційних ресурсів з метою забезпечення оперативною інформацією про події, здобутки, досягнення у сфері фундаментальних і прикладних наук, освіти та високих технологій управлінських структур загальнодержавного та регіонального рівнів, а також спеціалістів наукового, науково-освітнього та науково-виробничого секторів економіки в окресленні перспектив урядової політики та галузевого планування. Тематична систематизація оперативних інформаційних матеріалів бюлетеня «Наука сьогодні» поєднується зі створенням бази даних з головних проблем розвитку науки, наукового обслуговування, перебігу наукових подій в Україні, країнах СНД та у світі. Основу інформаційного поповнення бюлетеня «Наука сьогодні» становлять такі тематичні рубрики:

- проблеми розвитку науково-виробничої сфери;

- інноваційно-інвестиційна галузь;
- фінансово-економічне поле науки і виробництва;
- наукомістка продукція та нові технології.

У Центрі вже створено такі бази даних, які перебувають у режимі наповнення та дослідної експлуатації: база даних технологій, База Даних наукових подій і заходів у галузі науки та База даних фахівців.

База даних технологій містить пропозиції щодо нових технологій, винаходів, ноу-хау та перспективних проектів, які можуть зацікавити виробників, представників бізнес-структур і потенційних інвесторів як в Україні, так і за її межами (у тому числі аграрного сектора економіки). Щодо аграрних технологій, то, наприклад, у рубриці «Біотехнологія» представлено новачку «Спосіб одержання фертильних амфідиплоїдних міжвидових гібридів гречки»; у рубриці «Сільське та лісове господарство» представлено 70 різноманітних новачок, що свідчить про активізацію трансферних процесів новачок в аграрній царині України.

У Базі даних фахівців накопичується інформація про науковців, винахідників, інженерів-розробників, які мають високу кваліфікацію та досвід роботи у різних галузях і здатні брати участь у проектах, що виконуються на замовлення іноземних компаній;

У Базі даних наукових подій і заходів акумулюється оперативна інформація про найбільш визначні події та заходи у сфері науки, освіти, науково-виробничої та інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні та зарубіжжі, а також зосереджуються прийняті керівництвом держави законодавчі та юридично-нормативні акти з питань розвитку науки, освіти, науково-технологічної та інтелектуальної діяльності.

Використовуючи ці інформаційні ресурси, КиївЦНТЕІ проводить експертне оцінювання ОІВ та їх добір за ступенем комерціалізації та економічної привабливості і допомагає авторам найперспективніших розробок у просуванні на іноземні ринки.

Висновки. В Internet функціонує розгалужена мережа сайтів, що відображають інформацію з управління інноваційною діяльністю як в Україні загалом, так і в її аграрному секторі зокрема, вони поділяються на три категорії: 1) макрорівень – сайти всеукраїнських державних організацій, фондів, комітетів; 2) мезорівень – сайти регіональних державних організацій, фондів, комітетів; 3) мікрорівень – сайти підприємств, організацій, фондів, фінансових і нефінансових установ різних форм власності. Встановлено, що сайти в структурі макрорівня відповідають сучасним вимогам щодо рівня інформаційного забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України.

Таким чином, проведене дослідження макрорівня може стати підґрунтям вивчення мезо- та макрорівнів інформаційного забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств України.

Список використаної літератури

1. Даций О.І. Формування національної інноваційної моделі розвитку сільського господарства України / О.І. Даций // Агросвіт. – 2008. – № 15. – С. 2–5.
2. Тимоць М.В. Інституційне забезпечення інноваційного процесу збереження та поліпшення земельних ресурсів / М.В. Тимоць // Науково-інформаційний вісник. Економіка. – 2011. – № 3. – С. 195–199.

3. Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dknii.gov.ua/>

4. Український інститут наукової і економічної інформації: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uintei.kiev.ua/main.php>

5. Київський державний центр науково-технічної і економічної інформації: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cntei.kiev.ua>

В статті аналізуються характерні особливості сучасного стану інформаційного забезпечення інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств на макроуровні, яка реалізується через систему централізованих органів науково-технічної інформації. Предложена класифікація організацій, які реалізують інформаційне забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств в Україні; типологізовані сайти, які відображають інформацію об управлінні інноваційною діяльністю в аграрному секторі.

Ключевые слова: інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю, система централізованих органів науково-технічної інформації, незалежний сектор інформаційних послуг, макроуровень управління інноваційною діяльністю, мезоуровень управління інноваційною діяльністю, мікроуровень управління інноваційною діяльністю.

The article deals with the analysis of peculiarities of current state of information support of innovation activity of agricultural enterprises on the macro level, implemented through the system of centralized bodies of scientific and technical information. There was proposed a classification of organizations which provide for information support of innovation activity of agricultural enterprises in Ukraine. There was made a typology of sites providing information about management of innovation activity in agricultural sector.

Key words: information support of innovation activity management, system of centralized bodies of scientific and technical information, independent sector of information services, macro level of innovation activity management, meso level of innovation activity management, micro level of innovation activity management.

Надійшло 21.01.2013.

УДК 334.716.001.57

Ю.В. Шерстенников, Р.В. Иванов

МОДЕЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ МАЛОГО І ВЕЛИКОГО ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ІННОВАЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА ФОНДОВІДАЧУ

У статті досліджується динаміка сумісного розвитку малого і великого підприємств, які утворюють виробничо-промисловий комплекс. Запропонована модель враховує інноваційний вплив продукції малого підприємства на рівень фондів великого підприємства. Досліджено динаміку розвитку підприємств при різних варіантах інвестиційної політики великого підприємства.

Ключові слова: інноваційний вплив, інвестиційна політика, фондівдача, динамічна модель.

Постановка проблеми. Однією з характерних рис сучасного підприємництва є наявність і розвиток різних форм кооперації великого і мало-